

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยตามแนวคิดการศึกษาตามสภาพธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายประสบการณ์การใช้การบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนที่คัดสรร ซึ่งมีแนวทางกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ลักษณะผู้ร่วมวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกผู้ร่วมวิจัย คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนที่คัดสรรแห่งหนึ่งตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลโดยกระจายเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์เป็นผู้ปฏิบัติงาน หรือเป็นหัวหน้าหน่วยงานที่มีอายุงาน 1-5 ปี, 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป โดยกระจายตามแผนกต่าง ๆ รวมทั้งกระจายตามบทบาทในการบริหารความเสี่ยงที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัยหลาย ๆ กลุ่ม

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเตรียมตนเองให้มีความไวเชิงทฤษฎีพร้อมสำหรับการดำเนินการวิจัยทั้งในระยะก่อนทำการวิจัย และในระหว่างดำเนินการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงในองค์กรพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม และมีความครอบคลุมในประเด็นที่ศึกษา รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา

1.2 ด้านระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และทักษะเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยผ่านการลงทะเบียนเรียนวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 หน่วยกิต และศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพจากการอ่านเอกสาร และตำรา รวมทั้งการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. สร้างแนวคำถามในการเก็บข้อมูลครั้งแรก ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์บนพื้นฐานความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม รวบรวม และเลือกประเด็นที่ต้องการศึกษามาเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเลือกใช้คำถามที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นที่เข้าใจตรงกัน มีความยืดหยุ่น และเอื้อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถแสดงออกถึงการรับรู้ของตนได้อย่างอิสระ ภายหลังจากนำแนวคำถาม ไปใช้ในการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาแล้ว ผู้วิจัยปรับแนวคำถามตามประเด็นที่ได้จากข้อมูลที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ประกอบการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไปในหัวข้อที่ยังไม่สมบูรณ์ เป็นวงจรเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง จนกว่าข้อมูลที่ได้จะมีความอิ่มตัว สำหรับแนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ นั้นมี ดังนี้

2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งงานในปัจจุบัน วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และวันเวลาที่สัมภาษณ์

2.2 แนวคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยการนำกระบวนการบริหารความเสี่ยง มาใช้ ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ (ภาคผนวก ก)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตลอดการวิจัยตามแนวทาง ดังนี้

3.1 ชั้นเตรียมการ

3.1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย ทั้งความรู้ในด้านเนื้อหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอุปกรณ์ที่จะใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แกดเจอร์รี่ แฟ้มจัดเก็บเอกสาร และสมุดสำหรับจดบันทึก และฝึกปฏิบัติด้านเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การบันทึกเทป และการจดบันทึกภาคสนาม โดยศึกษาจากตำรา และฝึกฝนจนมีทักษะที่เหมาะสม แล้วนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปศึกษานำร่อง (Pilot Study) ในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 2 ราย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องต่าง ๆ และยังใช้เป็นแนวทางก่อนการเก็บข้อมูลจริง พร้อมทั้งนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้คำถามที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ได้อย่างครอบคลุม

3.1.2 ทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนที่ทำการศึกษ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัย

3.2 ชั้นดำเนินการ

3.2.1 ผู้วิจัยแนะนำตัวกับผู้อำนวยการ โรงพยาบาล และหัวหน้ากลุ่มงาน

การพยาบาลของโรงพยาบาลที่ทำการศึกษา พร้อมทั้งชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิธีการในการดำเนินการวิจัยให้ทราบ

3.2.2 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ร่วมวิจัยตามคุณสมบัติตามที่กำหนด โดยการสำรวจรายชื่อพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ทำการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาล 1-5 ปี, 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป และคัดเลือกผู้ร่วมวิจัยเพื่อเริ่มการสัมภาษณ์กลุ่มละ 1 ราย ภายหลังจากวิเคราะห์ห้ข้อมูลที่เก็บได้ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ร่วมวิจัยคนต่อไปด้วยวิธีการคัดเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี จนกระทั่งได้ข้อมูลที่อิ่มตัว คือ ไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นอีกจากผู้ร่วมวิจัย มโนทัศน์ทุกตัวได้รับการอธิบายอย่างชัดเจน และได้รับการตรวจเรียบร้อยแล้ว

3.2.3 ผู้วิจัยทำการสร้างสัมพันธภาพ และความไว้วางใจอย่างต่อเนื่อง ตลอดการวิจัยกับผู้ร่วมวิจัยโดยการแนะนำตัวเองว่าเป็นนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาโท อยู่ในช่วงการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพื่อประกอบการศึกษา และขอความร่วมมือในการเป็นผู้ร่วมวิจัยตามความสมัครใจ โดยบอกวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการยินยอมเข้าร่วมการวิจัย เพื่อให้เกิดการรับรู้ในการเข้าไปเก็บข้อมูลของผู้วิจัย และสามารถอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งผู้วิจัยสร้างความไว้วางใจ และพิทักษ์สิทธิผู้ร่วมวิจัยตามแนวทาง ดังนี้

3.2.3.1 ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้ร่วมวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูล จนถึงขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ และกระบวนการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งอธิบายให้ทราบเกี่ยวกับลักษณะการสนทนา ระยะเวลาที่คาดว่าจะใช้ในการสนทนา ให้โอกาสผู้ร่วมวิจัยซักถามข้อข้องใจในการศึกษาจนกระทั่ง และให้เวลาผู้ร่วมวิจัยได้ทบทวนการตัดสินใจด้วยความสมัครใจ โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบรับ หรือปฏิเสธ และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะไม่ประหลาดใจถึงละเมิดในสิทธิของผู้ร่วมวิจัย โดยจะรักษาความลับของผู้ร่วมวิจัย ด้วยการลบทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย ส่วนการนำเสนอข้อมูลในการอภิปราย หรือพิมพ์เผยแพร่จะกระทำในภาพรวมเฉพาะในการนำเสนอเชิงวิชาการ โดยใช้รหัสแทนชื่อ และให้ความมั่นใจว่าผู้ร่วมวิจัยจะไม่ได้รับผลกระทบในทางลบ และในระหว่างการสัมภาษณ์หากมีคำถามใดไม่สะดวกใจที่จะให้ข้อมูลต่อ หรือรู้สึกอึดอัดใจ ผู้ร่วมวิจัยก็มีอิสระที่จะไม่ให้ข้อมูลรวมทั้งสามารถยุติการให้ความร่วมมือในขั้นตอนใด ๆ ของการวิจัย และขอข้อมูลกลับได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องบอกเหตุผล และในกระบวนการรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกการบันทึกเทป ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ร่วมวิจัย ทั้งนี้ผู้ร่วมวิจัยอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรในแบบฟอร์มการอธิบาย และการยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

3.2.3.2 รับรู้ประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน ผู้วิจัยอธิบายให้ผู้ร่วมวิจัย

ทราบถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลการวิจัยต่อส่วนรวม และอธิบายให้ทราบถึงความสำคัญ และคุณค่าของข้อมูลที่จะได้รับจากผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้เกิดเป้าหมายร่วมกันที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ร่วมวิจัยยินดี และเต็มใจที่จะแบ่งปันประสบการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ด้วยความเข้าใจ และตระหนักในบทบาทของตนเองตลอดจนการให้ข้อมูลที่แท้จริง

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

เป็นหลัก ร่วมกับการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร และการสังเกต ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวทางที่ กนกนุช ชื่นเลิศสกุล (2541) ระบุไว้ ดังนี้

3.3.1.1 ผู้วิจัยสนทนาอย่างมีเป้าหมาย เฉพาะเจาะจงกับผู้ร่วมวิจัยในลักษณะ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เผชิญหน้าซึ่งกันและกัน โดยตรง แบบการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมชาติ และมีจุดเน้นอยู่ที่การรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับความคิด การให้ความหมายสถานการณ์ของผู้ร่วมวิจัย แต่ละคนที่แสดงออกด้วยคำพูดของผู้ร่วมวิจัยเอง รวมทั้งสังเกตสีหน้า ท่าทาง การแสดงออกของผู้ร่วมวิจัย ซึ่งจะทำให้ทราบความนับที่ผู้ร่วมวิจัยไม่ได้บอกออกมาอย่างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่ การตีความ การถามคำถามต่อเนื่องเพื่อให้เข้าถึงความหมายที่แท้จริงต่อไป โดยที่การสนทนา แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 60 นาที โดยเริ่มทำการสัมภาษณ์เมื่อผู้ร่วมวิจัยมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับ ผู้วิจัย

การตั้งคำถามในระหว่างการสนทนา ผู้วิจัยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นแนวทางในการสนทนา และใช้คำถามกว้าง ๆ เพื่อเปิดประเด็นให้ผู้ร่วมวิจัยได้คิดก่อนที่จะถามในประเด็นที่แคบ และเฉพาะเป็นคำถามย่อยเพื่อเจาะลึกข้อมูล เป็นการชักนำให้ผู้ร่วมวิจัยเล่าประสบการณ์ของตนเองอย่างลึกซึ้ง ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด หลีกเลี่ยงคำถามปลายปิด และการเปลี่ยนคำถามอย่างรวดเร็ว มีการขัดเกลาคำถามที่ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกคุกคามต่ออารมณ์ และศักดิ์ศรีของผู้ร่วมวิจัย พร้อมกันนี้ผู้วิจัยมีความไวต่อความรู้สึกทั้งปฏิกิริยาทางอารมณ์ และเนื้อหาสาระในการสนทนาแต่ละครั้งผู้วิจัยทำการสนทนาตามสถานที่ที่ผู้ร่วมวิจัยสะดวก เวลาที่ใช้ในการสนทนาขึ้นอยู่กับความสะดวก ความพร้อมของผู้ร่วมวิจัย และผู้วิจัยพิจารณาแล้วว่าจะไม่เกิดผลกระทบต่อตัวผู้วิจัย และยุติการสนทนาทันทีเมื่อประเมินแล้วว่าผู้ร่วมวิจัยไม่พร้อม

3.3.1.2 ในระหว่างการสนทนา ผู้วิจัยใช้การทวนความ สรุปความ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้ร่วมวิจัยกับผู้วิจัย และผู้วิจัยคิดทบทวนสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพูดออกมา สรุปสิ่งที่ได้ยินในใจเพื่อจัดระบบเนื้อหา วิเคราะห์เบื้องต้น และจับประเด็นเพื่อตั้งคำถามในใจสำหรับการถามคำถามถัดไป ในลักษณะการใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

แบบเจาะลึกเป็นฐานในการสร้างคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ต่อไปอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการสัมภาษณ์

3.3.1.3 หากผู้ร่วมวิจัยไม่ตอบคำถามในบางช่วงของการสนทนา ผู้วิจัยคาดเดาความรู้สึกผู้ร่วมวิจัยขณะนั้นเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ไขสถานการณ์ให้ราบรื่นด้วยวิธีการเจียบ ฟังอย่างตั้งใจ การกระตุ้นให้พูดต่อ การปรับคำถามใหม่ การถามซ้ำคำถามเดิม และหากไม่ได้คำตอบในที่สุด ผู้วิจัยจะเปลี่ยนหัวข้อการสนทนาไปยังประเด็นอื่น แล้วค่อยย้อนกลับมาพูดคุยในประเด็นเดิมภายหลัง รวมทั้งให้อิสระในการยุติการให้ข้อมูล ในกรณีที่ผู้ร่วมวิจัยไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะขออนุญาตหมายเวลาใหม่

3.3.1.4 ผู้วิจัยสังเกตสีหน้า ภาษาท่าทางของผู้ร่วมวิจัยระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินความพร้อมในการให้ข้อมูล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยระบายความรู้สึก ความต้องการ ความคับข้องใจ ผู้วิจัยจะให้ความสนใจ ตั้งใจ และติดตามฟังในสิ่งที่ผู้ร่วมวิจัยพูด ด้วยการสบตา พยักหน้ารับรู้ในสิ่งที่ผู้ร่วมวิจัยกำลังพูด ไม่ขัดจังหวะ ไม่เปลี่ยนเรื่อง ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ไม่เร่งรัดคำตอบ ไม่ด่วนสรุปความด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดกำลังใจในการพูดต่ออย่างเต็มใจ

3.3.1.5 การบันทึกข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ไปพร้อม ๆ กับการบันทึกเสียงการสนทนาลงบนแถบบันทึกเสียง ซึ่งสามารถบันทึกข้อมูลดิบได้อย่างครบถ้วน และไม่ต้องกังวลกับการจดจำ หรือการบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ ส่วนข้อมูลจากการสังเกตในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยบันทึกเป็นคำพูดลงบนแถบบันทึกเสียงทันทีหลังการสัมภาษณ์เพื่อประกอบความเข้าใจระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาคสนาม (Field Note) โดยทำการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสนามเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ และเรื่องราวต่าง ๆ เรียงตามวันเวลาของการสังเกต รวมทั้งบันทึกเกี่ยวกับความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัยเกี่ยวกับงาน สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และทางสังคมที่มากระทบงานเรื่องส่วนตัว อารมณ์ของผู้วิจัยทุกวัน

3.3.1.6 ในการยุติการสนทนา ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้พูด หรือสอบถามในสิ่งที่ค้างคาใจ บอกย้ำเกี่ยวกับการรักษาความลับ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนา กล่าวขอบคุณ และแสดงความประทับใจที่สละเวลามาพูดคุยด้วยความเต็มใจ ในกรณีที่ผู้วิจัยคาดว่าจะต้องกลับมาสนทนาซ้ำ ผู้วิจัยขอความร่วมมือด้วยการถามความสมัครใจอีกครั้ง และนัดหมายเวลา สถานที่กับผู้ร่วมวิจัยเพื่อการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป

3.3.2 การศึกษาข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยขออนุญาตศึกษา และใช้ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย และแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง รวมทั้งแนวทาง

การปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยง สถิติการเกิดอุบัติเหตุการณ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย หรือตำราที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีอยู่แล้วตามปกติ ซึ่งจะช่วยให้ทราบรายละเอียดของเหตุการณ์ และบริบท หรือสภาพความเป็นจริงได้

3.3.3 การสังเกต ผู้วิจัยสังเกตในสภาพธรรมชาติ โดยสังเกตสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพบริเวณที่ตรวจโรคผู้ป่วยนอก ห้องฉุกเฉิน หอผู้ป่วยพิเศษ หอผู้ป่วยเด็ก และหอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย สังเกตพฤติกรรมกรให้บริการด้านการพยาบาลของบุคลากรในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่หอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง รวมทั้งการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับญาติผู้ป่วย เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ห้สิ่งที่เกิดขึ้น กับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3.4 การแปลผล และตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยทำการแปลผลข้อมูลทุกวัน โดยการถอดข้อความการสนทนาจากเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ เป็นเชิงบรรยาย และทบทวนซ้ำอีกครั้ง ทำการตรวจสอบข้อความที่ยังไม่ชัดเจน ไม่ครบถ้วน เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของปรากฏการณ์ และเตรียมนำไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมในครั้งต่อไป โดยขีดเส้นใต้ข้อความที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัย เพื่อดึงข้อความหรือประโยคที่จะนำมาตอบคำถามการวิจัย และให้รหัสข้อความที่ค้นพบ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มเข้าสู่สนาม ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูล โดยนำเอาข้อมูลทั้งที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือข้อมูลจากเอกสารในสนาม มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน จัดกระทำจนเห็นแนวทาง และได้ข้อสรุปอย่างชัดเจน (นิสา ชูโต, 2540; Marshall & Rossman, 1989, Harris, 1991 cited in Erlandson et al., 1993) โดยทำทุกครั้งที่เสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ การสังเกต และทุกวันที่เข้าสู่สนาม (Erlandson et al., 1993) เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาใช้ในการปรับแนวคิด แนวคำถาม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลรายวัน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสะสมแต่ละครั้ง จนกระทั่งได้ข้อมูลที่อิมตัว จึงยุติการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มต้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการถอดข้อความการสนทนา มาแยกวิเคราะห์ข้อมูลเป็นส่วนย่อย (Break Down Data) แบบคำต่อคำ วลีต่อวลี ประโยคต่อประโยค เหตุการณ์ต่อเหตุการณ์ โดยเริ่มทำจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของการวิจัยโดยตรง เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างมีเป้าหมายชัดเจน แล้วทำ

การเปรียบเทียบอย่างคงที่ (Constant Comparative Analysis) ในเหตุการณ์ที่คล้ายคลึง หรือแตกต่างกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2540) เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม จากนั้นให้รหัส (Coding) คือ ให้ความคิดรวบยอด และตั้งชื่อให้กับข้อมูลซึ่งเป็นการให้รหัสเบื้องต้นแก่ข้อความที่เป็นคำบอกเล่าของผู้ร่วมวิจัย หรือมโนทัศน์ที่ปรากฏขึ้น หลังจากนั้นจึงนำรหัสเหล่านั้นไปบันทึกแยกไว้ในแฟ้ม จากนั้นนำรหัสเบื้องต้นที่มีความคล้ายคลึงกันมาจัดกลุ่ม (Category) ตามประเภท หรือลักษณะที่มีความหมายไปในทำนองเดียวกันภายใต้รหัสที่สูงกว่า และเป็นนามธรรมมากกว่า และนำรหัสเหล่านั้นไปแยกบันทึกไว้ในแฟ้ม

3.6 เขียนบันทึก

ผู้วิจัยเขียนบันทึกขณะทำการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปข้อค้นพบชั่วคราว และขยายความคิดเห็นใหม่ขึ้นอย่างอิสระตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความไวเชิงทฤษฎี และชี้แนะการดำเนินการวิจัยต่อไป โดยมีลักษณะการบันทึกดังนี้

3.6.1 บันทึกเชิงทฤษฎีเพื่อเขียนบันทึกลักษณะการสรุปความคิดรวบยอดเชิงทฤษฎีชั่วคราวที่ได้จากข้อมูลแต่ละครั้งที่ทำการให้รหัส เพื่อช่วยในการขยายความคิด และพัฒนาความคิดรวบยอดที่ปรับเปลี่ยนไปตามข้อมูลที่ได้มา

3.6.2 บันทึกส่วนบุคคลเพื่อบันทึกผลการสะท้อนความคิด อารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การเขียนบันทึกข้อมูล เพื่อใช้แก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการทำวิจัย

3.6.3 บันทึกช่วยเตือนความจำ เพื่อบันทึกคำถาม หรือความคิดที่เกิดขึ้น และคิดว่ามีประโยชน์ต่อการวิจัย

3.6.4 บันทึกเชิงปฏิบัติการเพื่อบ่งบอกทิศทางการเก็บข้อมูลครั้งต่อไปว่าจะเก็บข้อมูลใด จากใคร

3.7 สร้างแนวคำถามใหม่ในการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป

ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามในการเก็บข้อมูลครั้งต่อไปบนฐานของข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ในครั้งก่อน ตลอดจนกระบวนการวิจัยว่ายังขาดประเด็นใด หรือมีประเด็นใดบ้างที่ข้อมูลยังไม่ครบถ้วน และต้องตั้งคำถามต่อไปอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลที่อึดตัว

3.8 บรรยายความหมาย

ผู้วิจัยบรรยายความหมาย และข้อสรุปสำคัญทั้งหมดของปรากฏการณ์ที่ค้นพบบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์จริงของผู้ร่วมวิจัย เพื่อเป็นข้อสรุปภายหลังที่ได้รับข้อมูล ซึ่งจะกระทำในช่วงของการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละครั้ง และเมื่อใกล้สิ้นสุดการวิจัย เมื่อข้อมูลอึดตัว ทำการเรียบเรียง แก้ไข และเขียนเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ร่วมวิจัย ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ผู้ร่วมวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการวิจัย จนกระทั่งนำเสนอผลการวิจัย กล่าวคือ การขออนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในการดำเนินการวิจัย ดำเนินการขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากโรงพยาบาลที่ทำการศึกษา และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยแนะนำตัวกับผู้บริหารทางการแพทย์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากพยาบาลวิชาชีพ โดยให้ข้อมูล และแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล รวมทั้งการรักษาความลับของผู้ร่วมวิจัยด้วยการลบทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย และการนำเสนอ หรืออภิปรายผลการวิจัยในภาพรวม โดยไม่เปิดเผยชื่อของ โรงพยาบาล และผู้ร่วมวิจัย

การควบคุมคุณภาพการวิจัย

การอธิบายประสิทธิภาพของผู้ร่วมวิจัยได้อย่างถูกต้องแม่นยำ (Accurately) คือ เป้าหมายสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการควบคุมคุณภาพการวิจัยนั้น ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ให้กับผลการวิจัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการเปรียบเทียบอย่างคงที่ ซึ่งจะทำให้ข้อมูล และรหัสได้รับการตรวจสอบ นับตั้งแต่เริ่มต้น และสะสมไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการวิจัย

ในระหว่างการเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตามวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) (Erlandson et al., 1993) โดยทำการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาที่ต่างกัน คือ การทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สำหรับใช้เป็นฐานความไวเชิงทฤษฎีที่จะนำไปสู่การขยายผลการค้นพบ ด้วยการนำข้อมูลจากเอกสารนโยบาย และแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง โครงสร้างของคณะกรรมการฯ และผู้รับผิดชอบ รวมทั้งหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง แนวทางการปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงาน ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับผู้รับบริการ และการสังเกตการปฏิบัติงาน สังเกตสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล มาสนับสนุน เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้อง หรือความแตกต่างเบื้องต้นกับผลการค้นพบของผู้วิจัย โดยไม่ใช้ความคิดเห็นของผู้วิจัยในการเสนอผลการวิจัย ผลจากการตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้น่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง

หลังจากข้อมูลมีความอึดตัวแล้ว ผู้วิจัยนำผลลัพธ์การวิจัยที่เขียนเป็นร่างวิทยานิพนธ์ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ทรงคุณวุฒิได้อ่าน และตรวจสอบ จากนั้นผู้วิจัยปรับแก้ไขส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะ และเขียนเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์